

חמדות גנוזות ופנינים יקרים מעטי הצדיקים ופעולתם הליכותיהם בקודש ורום מעלתם של מרנן תלמידי הבעש"ט זי"ע וממשיכי דרכם אוצר בלום וכלי מלא ברכה מסודר וערוך מתוך שיחות הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א

אורה

לצדק

הרה"ק רבי חיים הלברשטאם זיע"א
ה'דברי חיים' מצאנו
כ"ה בניסן תרל"ז

עד שהחלטתי שברצוני להתגייר, להפוך ולהיות חלק מאותה השירה, מאותו הניגון של עם הנצח!
"שירתו של הרבי הקדוש מצאנו היא זאת שקרבה אותו תחת כנפי השכינה" סיים אברהם הגר את סיפורו, בזכותה זכיתי לאור הגדול, לגן עדן עלי אדמות."

נוחה של פרוסת קוגל

הבה נעמוד על מעשה דומה הממחיש את כוחו הגדול של הרבי ועוצם קדושתו. **הרבי הקדוש רבי חיים מצאנו** נהג היה לנסוע מפעם לפעם לעיירות נופש ולמרחצאות עקב חולשתו הרבה, לפוש ולאגור כוח לעבודת בוראו. באותם המקומות לא היו רק צדיקים... מטבע הדברים לאותם המקומות הגיעו גם אינשי דלא מעלי, אנשים שבאו לבלות את ימיהם באותם מקומות נופש.

שבת המלכה פרסה את כנפיה גם על אותה עיירה מרפא, והרבי כדרכו לא וויתר וגם שם ערך טיש מצומצם עבור מלווי ובני משפחתו, כאשר לאליהם מצטרפים חסידים ואנשי מעשה ששבתו גם הם בעיירת הנופש.

במהלך הטיש נכנסו פניהם שתי יהודים פורקי עול, ניכר על פניהם שהשעמום אכל בהם, והם נכנסו הנה רק כדי להפיג אותו מעט. סוג של אטרקציה מסוימת רח"ל. לפתע הרים הרבי את עיניו הקדושות והביט באורחים, הרבי עצם את עיניו ולאחר מכן נטל שתי פרוסות קוגל שעמדו לפניו ושלח להם, שיריים!

אחד היהודים מקס שמו לקח את הקוגל ואכל, כנראה ריחו הטוב גיררה את בלטות הטעם בפיו, אולי רעב תקף אותו. אולם חברו דחה זאת בזלזול מופגן, "נהיית לי חסיד פתאום!" לעג, "שאתה תקח שיריים מהיד של הרבי?!"

הטיש נמשך, החסידים לא נתנו את ליבם אל השנים, בינתיים החל הרבי לומר דברי תורה, בשלב זה נמאס לאותם יהודים והם קמו והלכו.

שעות לאחר מכן קם מקס משנתו וחש תחושת רעב בשיפולי בטנו. יהודי זה לא הכיר את המושג התגברות על תאוות האכילה, הוא הכיר כלל אחר 'כשרעבים אוכלים!'. מיד ניגש למסעדה וביקש לאכול. תוך דקות עמדה לפני ארוחה שלמה בשר דגים וכל מטעמים, מקס נעץ את המזלג בבושר החם בולע אותו במהירות, אולם לפני שהספיק לאכול חתיכה נוספת אחז אותו קבס נוראי, מקס הקיא את כל אשר אכל.

מקד קם בזעף מהשולחן, קם להתלונן על המזון הנוראי שהגישו לו. אלא שלא הייתה זו תופעה חולפת, ביום המחרת כאשר פנה לאכול שוב אחז אותו אותה תחושת קבס, כל מזון שהכניס לפיו יצא במהירות... מקס לא הצליח לאכול דבר!

נולד בשנת תקנ"ז בעיר טרנוגורד שבגליציה לאביו רבי אריה ליבוש, ולאמו הרבנית מרים, בתו של משולם זלמן אשכנזי. כבר בגיל צעיר נודע הרבי בחריפותו ובקריאתו העצומה, וכאשר הוא בגיל שלוש עשרה שנים בלבד נישא הרבי לרחל פיגא בתו של רבי ברוך פרנקל-תאומים, בעל ה'ברוך טעם'. בשנים אלו דבק הרבי ברבותיו הקדושים רבי נפתלי צבי מרופשיץ ורבי צבי הירש מזידיטשוב. הרבי הקדוש בעל הדברי חיים נחשב למגדולי האדמו"רים בתקופתו, ופעל רבות בשאלת הפרדות הקהילות בהונגריה, וסייע לפתיחת קהילות אורתודוקסיות נפרדות. הרבי ואף היה ידוע בעידודו ללימוד ש"ס ופוסקים, ומנע מנערים צעירים אשר לא מלאו את כריסם בש"ס ופוסקים לעסוק בקבלה ודברים נשגבים. "שובו אלי לאחר שתסימו את הש"ס" נהג היה לומר לנערים שבקשו להסתופף בצלו. בשנת תרל"ו בכ"ה בניסן נסתלק הרבי לבית עולמו, והשאיר אחריו את תלמידיו הגדולים רבי ישעיה מקערעטסטר, רבי שמואל וינברג מסלונים, רבי ישעיה נפתלי הירץ שפירא מדינוב, ורבי צבי הירש שפירא ממונקאטש. את מקומו של הרבי מילא בנו הגדול רבי יחזקאל שרגא הלברשטאם משינאווא.

יודע... ובנוסף מצוות התורה אינם קלות, מדוע תבקש להתגייר?!"

גרישא היה עקשן ולא וויתר, "יודע אני, ואף על פי כן, מבקש אני להצטרף אל העם הנבחר, לחסות תחת כנפי השכינה". אולם לא רק הדיינים ניסו להניא אותו מכוננתו, גם שכניו וידידיו הגויים התפלאו מכוננתו המוזרה של שכנם, הפעילו את כל כושר השכנוע שלהם בניסיון להניא אותו מכוננתו המוזרה.

'העיקש יצליח' אומר מאמר החכם, לאחר מאמצים מרובים עלה בידו של גרישא לשכנע את הדיינים ברצינות כוונותיו, וביום אחד הפך גרישא הגוי המלשין הרשע לאברהם בן אברהם גר צדק צדיק וטהור. אברהם הגר לא שקט על שמריו והחל להגות רבות בתורתנו הקדושה, מוקסם מהאור הגדול אשר נגלה לנגד עיניו.

לימים נשאל אברהם - גרישא עורות המהפך אשר עשה בחייו "מדוע? מה גרם לך לעזוב את חייך הנוחים הטובים ולהתגייר, הרי לא היית אוהב ישראל בלשון המעטה?"

אברהם חייך צופן סוד "אגלה לכם" אמר בקול שקט, "בזכות שירתו הקדושה של הרבי והחסידים זכיתי לטעום מהאור!"

"היה זה ליל שבת, עשיתי את דרכי מבית המרוח אל ביתי כמו רבים מחברי, לפתע תקפה אותי עייפות קלה, רגלי כשלו. עמדתי לפוש מעט בצד הדרך. קול שיר ענוג נכנס לאוזני, מרחוק נשמעה שירה אדירה, שירה נפלאה: מוקסם כולי צעדתי בעקבות הקולות, קולות נפלאים שבקעו מתוך בית המדרש.

שעה ארוכה עמדתי שם מתחת לחלון שומע ומתענג על השירה הנפלאה 'ליבי ובשרי ירננו לקל חי'. משהו זו בליבי, רגשות ומחשבות שלא הכרתי הציפו לפתע את ליבי.

"תראה איך הם שרים יפה" אמרתי לעצמי, "איזו דביקות, כמה רגש, אינם כה גרועים כפי שלמדו אותי הכמרים". וכך מיום ליום גברה התעניינותי בעם היהודי

'שירת השבת קרבה אותי תחת כנפי השכינה!'

קדוש ונורא היה **הרבי הקדוש בעל הדברי חיים**, קדושה שהשפיע על חסידיו ובני ביתו, רוממה אותם לפסגות שלא ניתן לתאר. אולם לא זו בלבד, קדושה זו השפיע רבות גם על יהודים רחוקים מתורה, ואף על גויים! קדושתו של הרבי קרבה אותם לאביהם שבשמים, הכניסה אותם תחת כנפי השכינה.

גרישא! היהודים שעמדו ושוחחו בנחת נפצו לכל עבר, העדיפו לא להיפגש פנים מול פנים באותו גוי רשע. לא היה אחד בעיר צאנו שלא הכיר את גרישא מקרוב, כל אחד מהם זכה לטעם את נחת זרועו... בדרך קבע היה עוקב אחרי היהודים, מחפש כיצד להציק, בולש על מי ניתן להלשין לפני הרשויות.

ליהודי העיר צאנו הייתה כתובת, הן הרבי הקדוש בעל הדברי חיים דר בעירם, נכנסו יהודי העיר אל הרבי ותינו בפניו על הגוי הרשע שאינו נותן להם מנוח. הרבי הקשיב, כאב, ולבסוף הרגיע במילים סתומות "יבוא יום ותראו אתם את ישועת אלוקינו".

ימים עברו, גם שבועות חלפו להם, אולם הישועה לא נראתה באופק, גרישא המשיך להטיל את חיתתו על יהודי העיר, מציק בכל כוחו ליהודי שנואי נפשו.

דייני העיר צאנו לא האמינו לא מראה עיניהם, גרישא! גרישא המלשין בשערי בית הדין! "מה מחפש אותו רשע בבית הדין?" תמהו הדיינים. אולם תדהמתם גדלה שבעתיים כאשר שמעו מה בקשתו, "ברצוני להתגייר..." הדיינים כמעט אבדו את לשונם, אולם גרישא לא התבלבל וחזר שוב על בקשתו "ברצוני להתגייר!"

בתחילה חשבו הדיינים שזהו עוד תרגיל מרושע של אותו גוי, ודחו אותו בקש, אולם גרישא לא התייאש וחזר ושוב ושוב על בקשתו. "מה לך להתגייר?" שכנעו אותו הדיינים, "יודע אתה עד כמה סובלים בני ישראל, אתה יודע שישראל דוויים סחופים נרדפים, ומי כמוך

ימים חלפו ומקס החל לרדת במשקל, חולשה נוראה תקפה אותו. החל לדרוש ברופאים, אולם לשווא, הרופאים נלאו למצוא מזור למחלתו המסתורית.

באחד הימים נכנס מקס אל רופא זקן וחכם "חשוב נא" אמר הרופא, "ספר לי מתי התחיל הכל, מתי הייתה הפעם האחרונה בה אכלת מזון כל שהוא והוא התעכל היטב במעיך?"

"רגע!" קפץ מקס ממקומו, "הקוגל! הקוגל של הרבי! זה הדבר האחרון שאכלתי, כנראה שהקוגל של הרבי היה מקולקל או מורעל, הרבי אשם!"

במהירות יצא מקס מחדרו של הרופא ושם את פעמיו אל העיר צאנז, מקום מושבו של הרבי. "רבי! מה עשית לי?" זעק מקס מיד שנכנס לחדרו של הרבי, "בגלל הרבי אינני מסוגל להכניס דבר לפי זה תקופה ארוכה!"

"ככה?" אמר הרבי, "הבא נבדוק!" הרבי ציווה על משמשו להכניס אל החדר מרק עוף חם וטוב יחד עם חלה גדולה "אכול נא ונראה". ולמרבה הפלא מקס גמר את המרק בתאבון רב ואף בקש מנה נוספת. "נראה שתאבון שלך לא נפגע" אמר לו הרבי.

מקס לא ידע את נפשו, כיצד התרחש הפלא? אולם לא היה לו מה לומר, בשתיקה קם וחזר לאכסנייתו. בערב ניגש מקס וביקש לאכול ארוחה דשנה, פיצוי על כל התקופה הארוכה בה לא יכול היה לאכול דבר. אולם לא, ברגע שהחל לאכול שוב תקפה אותו בחילה נוראה, שוב הקיאה את כל אשר אכל.

בלית ברירה חזר מקס לביתו של הרבי, ובהכנעה רבה בקש לדעת מה קורה, "כיצד יתכן שבביתו של הרבי אוכל אני את כל המוגש לפני בתאבון רב, ובכל מקום אחר מקיאה אני את כל אשר נכנס לקיבתי?"

"אומר לך" אמר לו הרבי בקול רך, "אותה פרוסת קוגל שאכלת לא היית סתם מאכל, דע לך שאכילת שיריים מקדשת את הגוף, גופך קיבל קדושה והוא אינו מסוגל לעכל מאכלים של הגויים, נבלות וטרפות. אותם מאכלים גורמים לך קבס ולהקאה בלתי נשלטת. זאת הסיבה שכאשר אכלת בביתו התעכל מזון כראוי במעיך, מעולם לא הייתה לך בעיה לאכול מזון כשר!"

"עצתי היא" סיים הרבי, "פנה ליהודי כשר בעירך ובקש ממנו להכשיר את מטבח בביתך, שילמד אותך את הלכות כשרות המזון, הפרדה בין בשר לחלב. וכך תוכל לחזור לאיתנך."

כמובן שלאחר מעשה מופלא זה לא נותר אותו יהודי אדיש, הקרח שאפף את לבו נמס, והוא חזר הוא ובני ביתו בתשובה שלמה, התקרב לבורא ותורתו.

נמצאנו למדים על גדול קדושתו של הרבי הקדוש בעל הדברי חיים מצאנז, עד אשר אפילו שיריים מהטיש הקדוש מסוגלים לקדש את גופו של יהודי רחוק עד אשר יחזור בתשובה שלמה.

לא תגורו מפני איש

יהודי תקיף היה סוחר המלח של העיר צאנז, 'יוסל' אמהיזען' שמו, אך בשל עיסוקיו במלח, קיבל את הכינוי 'יוסל זעלצער'. בכספו הרב הצליח 'יוסל זעלצער' לרכוש לעצמו מעמד של אדם נכבד היושב בכותל המזרח, הן הוא 'תקיף ובעל יכולת', ואפילו מעט 'יודע ספר'. ולבסוף, רבים רבים מבני העיר נהנו מתרומותיו הנכבדות עבור מוסדות הצדקה והחסד של העיר, ואלו שלא, הועסקו באופן זה או אחר באחר מעסקיו הרבים.

דבר אחד ברור, אין אדם שמוכן להתעסק עם 'יוסל זעלצער', כולם ידעו שהוא בעל זרוע נטויה ויד חזקה, ושומר נפשו ישמור על כבודו...

חז"ל למדנים אותנו שאיזהב כסף לא ישבע כסף, כולם ידעו שאף אם 'יוסל זעלצער' היה מנהל את עסקיו ביושר ובנאמנות, לא סוטה מן החוק, עדיין היה מרוויח

סכומים הגונים ביותר. אך תאוותו לממון הכריעה את הכף, וזה בחר לעבור על חוקי המלכות להעלים את המכס. לכן לא היה מייבא מלח בדרך המלך, את מחסניו המלאים במלח מלח הסוגים מברייח למדינה על ידי מברייחי גבול מקצועיים שהיו עושים עבורו את העבודה השחורה.

בתחילה נהג בזהירות רבה, שמר את הסוד כמו בתוך כספת, אך ברבות הימים התקפה חוש הזהירות של 'יוסל זעלצער', והוא החל להתנהל בפזיזות רבה בכל הקשור להברחות המלח, עד שביום מהימים נתפס על ידי משטרת הגבולות.

'יוסל זעלצער' הוזמן לחקירה בפני החוקרים מנוסים ושוחזקים, הן לא בכל יום עולה בחתם דג שמן כל כך, אחד מעשירי הפלך. אך הוא בעורלת לבבו לא התבייש לגלגל את האשמה על אדם אחר חף מפשע... במצח נחושה שיקר לשוטרים ואמר: "טעות היא בידכם, סחורה מוברחת זו שייכת ליהודי בשם ר' קלמן פרלשטיין... הוא זה שעבר על החוק."

למה הוא? כי אותו ראה 'יוסל זעלצער' בדרכו למקווה לפני שחריט...

חיי לו ר' קלמן פרלשטיין הפכו לגיינום, השלטונות קיבלו את דבריו של 'יוסל זעלצער', שאכן ר' קלמן הוא זה שהבריח סחורה דרך הגבול. אך הללו לא הספקו בעלילה הזו, אמרו לעצמם "אין כל ספק, זו לא הפעם הראשונה, וודאי אתה מברייח מנוסה!" לכן החלו לפשפש במסמכיו ובחשבונותיו, ותבעו ממנו סכומי כסף אדירים על כל השנים בהן כביכול הבריח סחורה שלא כחוק.

בצר לו הזמין ר' קלמן פרלשטיין את 'יוסל זעלצער' לדין תורה בבית הדין הגדול של העיר צאנז. באותם הימים ישב על מדין בעיר צאנז בנו הצעיר של הדברי חיים, 'רה"ק רבי אהרן זיע"א. דער קרייזער רב', כונה בהערצה בפי כל, רב המחוז והגלילות של צאנז. ואף כאשר מינה אותו אביו 'הדברי חיים' לכהן ברבנות העיר צאנז עצמה, נשאר לו הכינוי 'דער קרייזער רב'.

בימים כתיקונם ישבו בבית הדין של צאנז שלושה גאוני עולם, הראב"ד הראב"ד 'הגאון רבי דוב בעריש פרלשטיין, ולצדו הגאון רבי אליש דיין, והגאון רבי משה גאלד'ס. אלא שבדין תורה זה שתבע רבי קלמן פרלשטיין את 'יוסל זעלצער', רבי דוב בעריש - אב בית הדין היה מנוע מלהשתתף, מחמת קרובותו אל התובע. לכן ישב רב העיר 'דער קרייזער רב' בדין זה, ואף היה חתום בכבודו ובעצמו על כתב ההזמנה לדין תורה שנשלח אל 'יוסל זעלצער'.

שמש בית הדין אשר נשלח לביתו של 'יוסל זעלצער' חשש מאוד מתגובתו, אך גם הוא הופתע מתגובה המזלזלת: "אם לקלמן פרלשטיין יש תביעה עליי - הוא מוזמן לתבוע אותי בערכאות! אינני מוכן להתייצב בפני הבית דין של צאנז."

'דער קרייזער רב' נחרד לשמוע מהשמש את תגובתו החצופה של 'יוסל זעלצער', הורה לו לחזור אליו בשנית, ולהודיע לו כי בפקודת הרב מרא דאתרא עליו להגיע תיכף ומיד אל בית הדין. אך גם בפעם השנייה, הייתה תגובתו של הנתבע דומה: "איני מכיר בבית הדין של העיר צאנז, אם יש למישהו תביעה עליי, שיתבע אותי בבית משפט!"

לשמע תגובתו של 'יוסל זעלצער' הורה 'דער קרייזער רב' לשמש שילך אל 'יוסל זעלצער' בשלישית ויתרה בו בחומרה, "אם הוא לא יגיע לדין תורה, בית הדין ינדהו ויחרימיהו מלבוא בקהל!"

אך התראה זו לא פעלה על אותו מחוצף, ובעזות מצח נוראה השיב לשמש: "אם יעזו הדיינים להטיל עליי חרם, אשליך אותם לבית הסוהר!"

חוצפתו של 'יוסל זעלצער' עשתה לה כנפיים בעיר צאנז וגלילותיה, ועוררה רעש עצום בין בנייה של צאנז

אשר העריצו והעריכו מאוד את רבם, והנה קם לו אדם ומעז להחציף פנים באופן נורא שכזה. מה גם, שחומרת ההליכה לערכאות הייתה מושרשת בבני העיר, ובכל דין ודברים שהיה בין אדם לחברו תמיד היו מתדיינים רבן בבית דין של רבני העיר. והנה קם האיש ומצהיר בריש גלי כי אינו מכיר בסמכות בית הדין ויילך לערכאות.

תושבי צאנז טענו שוב ושוב, צריך להעניש את אותו מחוצף, לממש את האיום ולהטיל עליו חרם. למעשה, למרות תושבי צאנז לא שמעו ממש בית הדין שאכן הוטל חרם על האיש, נוצר חרם על אותו יוסל, מישהו הגיע באישון לילה וכתב בצבע שחור ובאותיות ענק על הקיר בית הכנסת: "יוסל זעלצער ימח שמו, מוטל בחרם."

עם בוקר, כשהמחוצף 'יוסל זעלצער' הגיע לבית הכנסת לתפילת שחרית ראה את הכיתוב הענק, וחמתו בערה בו ככבשן. מיד סב על עקבותיו, ובמקום להתפלל שחרית ניגש אל בית המשפט המחוזי, והגיש תלונה נגד 'דער קרייזער רב', חברי בית דינו, גבאי בית הכנסת, ועוד אנשים רבים.

מאותו היום והלאה, הפך בית הכנסת לזירת התגוששות של בני העיר עם 'יוסל זעלצער' ובניו האלימים. האיש התעקש להמשיך להגיע לבית הכנסת מדי יום ביומו, ולשבת במקומו שבכותל המזרח, וזאת למרות התנגדותם הנחרצת של המתפללים, שנהגו ללוות אותו בקריאות בוז והשפלה. למרות הכל האיש ובניו לא הסכימו לעזוב את בית הכנסת, והיו משיבים בחיפופים וגידופים משלהם, וגם את נחת זרועם לא חסכו מחורפיהם.

משראה 'יוסל זעלצער' שצרו צעדיו מלכת בבית הכנסת, הוא החל להגיע לתפילות כאשר הוא מלווה בקבוצה של שוטרים שאבטחה את צעדיו. הדבר זה הצית עוד יותר את האש, ובני העיר כעסו ביותר על חילול הקודש, עד שכמעט לא השיגו באותם שוטרים, כאשר הם נחושים למנוע בכל מחיר מהאיש לדרוך על מפתחו של בית הכנסת.

בשלב מסוים הגיעה המשלחת של השופטים לביקור רשמי בבית הכנסת, אותם אלו שבפניהם הגושה העתירה, ביקשו להתרשם בעצמם מהחרם שהוטל על האיש. אלא שהביקור הסתיים בתקרית לא נעימה: בחורים צעירים חמומי מוח, עמדו בעזרת הנשים והשליכו על אנשי המשלחת מכל הבא ביד: טליתות ישנות, מגבות גדולות, ועוד פריטים שונים ומשונים מכל הבא ליד. נזק ממשי לא אירע לשופטים, אך בייזום היה גדול.

ביום המשפט, הוכרזה תענית ציבור בצאנז וגלילותיה, כל בני הקהילה התאספו בבית הכנסת לאמירת תהילים, התפללו על רבם ועל חברי בית הדין, למען יצאו זכאים בדין הקשה.

אף אביו של 'דער קרייזער רב', 'רה"ק הדברי חיים הרבה בתפילה ובתחינה באותו היום, ישב כל אותו היום כשהוא מסוגר בחדרו, עטור בטלית ותפילין וכל כולו אחוז בשרעפיו. לפתע נכנסה אל הקודש פנימה כלתו הרבנית, אשתו של 'דער קרייזער רב', כאשר כולה מתייפחת, מלאה חששות על גורל בעלה המצוי בסכנה, "מי יודע מה יגזרו עליו השופטים?"

לפתע ננער הדברי חיים ואמר: "עלינו לדעת ש'כל מה דעביד רחמנא לטב עביד'! אך לא אשב בחיבוק ידיים, ולא אשקוט מול מאורע שכזה, כי גדול אני כמו הרשב"א בדורו!"

באותם ימים נזדמן לעיר צאנז 'רה"ק רבי יהושע מבעלזא זיע"א לרגל שידוכי נכדתו עם בנו הצעיר של הדברי חיים, 'הרה"ק רבי ישעיה מטשחוב זיע"א. את הדוגמות הזו ניצל 'הרה"ק רבי שלמה מבאבוב, נכדו של הדברי חיים, והפציר בהרה"ק מבעלזא שישוחח עם זקנו אודות משפטו של דודו.

נכנס הרה"ק מבעלזא אל הקודש פנימה, אל הדברי חיים, אך הוא לא השיבו מאומה. משראה כן אמר הרבי מבעלזא כאילו לעצמו: "אם רב בישראל ישב במאסר, עלול לצאת מזה חילול השם נורא! מה גם שמדובר ברבה של צאנז".

קפץ הדברי חיים ממקומו ואמר בקול רם: "חילול השם? הרי זה קידוש השם! מדוע הוא יושב במאסר? משום שעבר על החוק? לא ולא! מפני שרצה לקיים הלכה הפסוקה בשולחן ערוך! יוסף הצדיק גם כן ישב בבית האסורים! הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א גם כן ישב בבית האסורים! חילול השם היינו כשיהודי שוכח רגע אחד מהשם יתברך!" רעדה אחזה בשומעים לשמע דבריו הנחרצים.

לעת ערב הגיע פסק הדין המר, בית המשפט החמיר בדינם של הנאשמים, גזר עליהם ארבעה שבועות מאסר תוך עבודת פרך, ובנוסף יום אחד מימות השבוע לא ינתן להם לאכול ולשתות. וביחוד החמירו בדינו בגזר דינו של 'דער קרייזער רב', וגזרו שירצה את עונשו בשש שבועות!

כרעם ביום בהיר נפל פסק הדין על בני העיר, הם לא העלו על דעתם פסק דין חמור שכזה. היו אלו תחילת ימי הקיץ, מספר שבועות לאחר חג הפסח, אך צאנז נראה עמוק עמוק בתוך ימי בין המצרים, שוטרים חמושים הובילו את רבה העיר ודייניה כשהם כבולים באזיקים היישר אל חומות בית האסורים, תוך שהמוני בניה של צאנז מלווים אותם בבכיות וביללות.

מספר ימים עברו, ביום כ"ה ניסן, נסתלק הדברי חיים לישיבה של מעלה. השתדלנים והעסקנים עשו מאמצים כביימים כדי להשיג רישיון עבור בנו של רבינו להשתתף להלוויה תחת שמירה קפדנית. מיד לאחר הקבורה, הוחזר 'דער קרייזער רב' לבית האסורים, אך העסקנים אף הצליחו לדאוג לאישור כניסה עבור מניין אנשים שיבואו לבקר, בכדי שיוכל לעבור לפני התיבה לעילוי נשמתו של אביו הקדוש.

אך המאמצים אל תמו בזה, הגאון רבי שמעון סופר, רבה הנודע של העיר קראקא בעל 'מכתב סופר', בנו של מרן החתם סופר זיע"א, נרתם גם הוא לפעול למען הצלתו ושחרורו של הרב הנערץ מכבלי בית האסורים. ופעל בדרכי השתדלות רבות כדי למען שחרורו של הרב ממאסרו, ולכל הפחות להקל מעליו את תנאי המאסר. וביותר, בכדי שירשה להמשיך לכהן ברבנותה של העיר צאנז! שכן החוק אסר על אדם שהפר את חוקי המדינה לכהן כרב מטעם הממשלה.

תחילה פנה רבי שמעון סופר אל שר המשפטים, נפגש עמו והתחנן בפניו לחון ולפדות את הרבנים העצורים. אך שר המשפטים לא הסכים לשמוע, "גם אדם המחזיק במשרה בכירה ביותר אינו רשאי להטיל חרם על איש, כיצד הרב של צאנז הרשה זאת לעצמו?!"

משראה רבי שמעון סופר שממנו לא תצמח לו ישועה, פנה לערכאה הגבוה ביותר, נפגש עם הקיסר 'פראנץ יוזף', ביקש ממנו לחון את הרב והדיינים. ולחיוק דבריו הביא עמו מכתב בקשה מכל רבני המדינה, המתחננים בפני הקיסר ירום הודו שימחל לרבה של צאנז, ויפטור אותו מן העונש.

הקיסר קיבל את האורח החשוב בכבוד רב, "כבוד גדול הוא לי לקבל בבית אדם נכבד ונשוא פנים כמוך!" אמר לרבי שמעון מיד כשנכנס. רבי שמעון סופר עצם את עיניו, ובירך בכוונה ברכת 'שחלק מכבודו לבשר ודם'. עודו מברך בכוונה עצומה, נפל מידי מכתב הבקשה, אותו מכתב ההמלצה מכל רבני המדינה אשר ביקש להגיש לידי הקיסר.

כשפקח רבי שמעון סופר את עיניו נדהם לראות את הקיסר בכבודו ובעצמו, עומד על ידו ומושיט לו את המכתב... הקיסר הקשיב ברוב קשב לדבריו של רבי שמעון סופר, ואף הבטיח לו להקל בעונשם של

הרב והדיינים, ואכן ברחמי השם על בניו, הורה שר המשפטים להמיר את עונש המאסר במעצר בית.

באותו הזמן שהו 'יוסף זעלצער' ובניו במעצר בית, נאלצים לחגוג את ניצחונם על הרב והדיינים בביתם פנימה. מתייראים להסתובב ברחובותיה של צאנז מחמת זעמם של בני העיר, העדיפו להתכנס בביתם ולא להראות את פרצופם ברחוב. אך לא לעולם חוסן. מאותו היום והלאה החלו עסקיו של סוחר המלה לרדת מטה מטה, עד שכל הונו ורכושו הרב אבדו בעניין רע.

באחרית ימיו של אותו מלשין, 'יוסף זעלצער' סבל ממכאובים קשים, ייסורים נוראים נחתו עליו מן השנים בזה אחר זה. ולב האבן שבקרבו החל להתרכך מעט. הוא הבין עד כמה חמור היה מעשהו, התחרט על מעשיו הנלוזים. ובא בשפלות ובחרטה גודלה אל רבה של צאנז ביקש את מחילתו, ומפציר בו להסיר ממנו את הנידוי והחרם.

זה היה סופו המר של מי שפגע בדייני אמת וצדק אשר אינם מתייראים מבעלי זרוע, ומקיימים את הציווי של 'לא תגורו מפני איש'.

פנינים

חסיד וגאון עולם...

הגה"צ רבי יצחק שלמה אונגאר (רשומים בשמן עמ' ע"ח) סיפר מעשה מרתק המלמד על הכבוד הרב לו רחשו גדולי עולם לרבינו: הרה"ק הדברי חיים מצאנז זי"ע נקלע פעם אל העיר קראקא, וכנהוג, שם פניו אל ביתו של המרא דאתרא, הגה"ק רבי שמעון סופר זיע"א.

אך ממשמע הגאון רבי שמעון סופר על בואו של הרה"ק מצאנז אל העיר, לא המתין עד בואו אליו, אלא יצא להקביל פניו של הדברי חיים, וכך נודעו שני עמודי עולם ברחובה של עיר, וילכו שניהם יחדיו.

בבואם אל בית האכסניה הביע הרה"ק מצאנז את פליאתו באוני הרב דמתא: "רבה של קראקא! הרי הנכנס בנו של החתם סופר הקדוש! ואף משמשים ברבנותה של עיר גדולה וחשובה כמו קראקא. אין זה מכבוד התורה שתבאו להקדים את פניו של רבה של עיריה קטנה כצאנז, מדוע לא המתנתם עד שאבוא אני עליכם?!"

נענה רבי שמעון סופר ואמר: הגמרא בברכות (ה) עומדת על הפסוק בתהלים (פ) (א) 'תפילה לדוד וגו' שמה נפשי כי חסיד אני', אומרת הגמרא: 'כך אמר דוד לפני הקב"ה, ריבונו של עולם לא חסיד אני?! שכל מלכי מזרח ומערב יושבים אגודות אגודות בכבודם, ואני ידי מלולככות בדם בשפיר ובשליא'.

"לכאורה" תמה רבה של קראקא, "מפני מה אמר זאת דוד בלשון שאלה 'לא חסיד אני?!' היה לו לומר זאת בניחותא 'חסיד אני'."

"מוכרחים אנו לומר של'חסידות' לבדה אין חשיבות כה גדולה... כוונת דוד המלך עליו השלום לומר שאינו רק חסיד, יש כאן נקודה נוספת, גם כאשר כל מלכי מזרח ומערב ישנים על מיטתיהם, הוא עוסק כבר בעבודת ה'."

"אילו היה הרבי מצאנז חסיד בלבד" סיים רבי שמעון סופר את דבריו, "הייתי מתכבד וממתין עד שיבוא אצלי, ואף אם גאון בלבד היה, הייתי מחכה שיבוא אל ביתי. אולם מאחר שלא רק 'חסיד' אתם, אלא גם גאון הגאונים, על כן לא יכולתי להמתין עד שתבואו אל ביתי, אלא הקדמתי ובאתי להקביל פניכם."

בחינת טל ובחינת גשם

ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ (כו כח). הרה"ק הדברי חיים מצאנז עומד על פירושו של הפסוק זה (דברי חיים על התורה, תולדות): 'מטל השמים ומשמני

הארץ, וכה ביאר: בעולם הגשמי ישנו שני סוגים של שפע, אחד שפע שהקב"ה משפיע על ידי מעשים טובים הנקרא 'אתערותא דלתתא', ויש שפע שהקב"ה מעורר למענו יתברך, ואני שייך למעשי בני אדם אשר נקרא 'תערותא דלעילא'.

מוסיף הדברי חיים ואומר: שפע זה, של 'תערותא דלעילא', הינו 'בחינת טל' אשר אינו נעצר לעולם ואינו תלוי במעשי בני אדם, (תענית ג.) שכן לולא רחמי עימנו, המשפיע חיים ופרנסה אף שאינו ראויים לכך לא היה יכול העולם להתקיים. אך בחינת 'אתערותא דלתתא' מכונה בבחינת גשם, הנובעת מחמת מעשי בני אדם, כשם שמבואר בגמרא, (שם בה): שאדם עולים מתא ומתעוררים למעלה הגשם והעננים.

מסיים הדברי חיים ואומר: יכולים אנו לראות בעולמנו שהטל יכול להצמיח רק דברים קלים וחלשים, אך הגשם הוא זה שמצמיח את כל הדברים הגשמיים בעולם. וזאת למה? משום שבגשם העולה מן האדמה יש בו כוח ובחינת שמנונית שעולה מן הארץ, אך הטל הוא רוחני ואינו יכול לפעול בארץ. וכדוגמת זה הוא בשפע הקדושה השופעת מלמעלה. לכך בירך יצחק את יעקב שהקב"ה יתן לו 'מטל השמים', היינו מ'אתערותא דלעילא', ואף על פי כן יהיה בו השפעות כל טוב גם בגשמיות ולכך הוסיף 'ומשמני הארץ'.

כשחסיד אומר 'בעיני ראיתי'...

משמשו של הרה"ק מצאנז, ר' רפאל מספר בספרו **דרכי חיים** על אמרתו החריפה של רבו הקדוש: "כשחסיד אומר 'בעיני ראיתי', יתכן ששמע זאת... אך כשהוא אומר 'שמעתי' אזי פשוט וברור שהמעשה לא היה הדבר ולא נברא..."

אחד מנכבדיה של העיר למברג, נכנס פעם לפני רבינו הקדוש ושפך לפניו את מרי שיחו, סיפר שיש לו בן מופלג בתורה שהגיע לגיל הגיוס, וסיכויו להשתחרר מן הצבא ממש אפסיים, שכן גופו חסון ובריא, ולאחרונה גם השוחד אינו מועיל, השלטונות מקפידים על כך ביותר, ומענישים בחומרה יתרה על כל חשד של נטילת שוחד.

רבינו הקדוש שקע בהרהורי דקות ארוכות וכעבור זמן הרים את עיניו הקדושות, הביט בתוך עיניו של האורח והפטיר, 'מען קנייטשט' (מקופל).

האורח חשב שרבינו לא הבין את שאלתו כדבעי, לכך חזר והרצה את בקשתו, אך הרבי שב על תשובתו 'מען קנייטשט'.

יצא האיש את הבית כאשר ארשת אכזבה העמוקה על פניו, ציפה לצאת מכאן עם עצה וברכה, הרגיש שדבריו לא נכנסו באוזניו של הרבי.

חלפו חדשים, ואלו הצטרפו לשנים, נראה שהבן **רבי יוסף שטקשטיל**, שמו, כמו שנשכח מלב, מעולם לא קיבל הודעה שעליו להתייצב לעבודת הצבא.

כמעט חצי יובל חלף, ר' יוסף העמיד דור שלם של צאצאים ההולכים בתורה והמצוות, או אז איתנה נפשו לעלות לארץ ישראל, לכך הלך למשרדי הרישום בכדי לסדר לו תעודת מסע, אך למרבה הפתעתו הודיעו לו הפקידים ששמו אינו מופיע בספרי מירשם האוכלוסין! ר' יוסף נאלץ להתרוצץ מפקיד לפקיד, חיפושים מאומצים נערכו, ספרי לידה ישנים נפתחו, עד שגילו הפקידים את פשרה של התעלומה, שמו היה רשום בשולי העמוד, ממש בשורה האחרונה, וזו הייתה מקופלת... שמו היה מוסתר מעין רואים, וכך במשך שנים לא הועבר לרישום בספרים החדשים.

באותה שעה נזכר רבי יוסף בדבריו הקדושים של הרה"ק הדברי חיים מצאנז, 'מען קנייטשט', בשעתו הדברים היו נראים כחידה סתומה, אך עתה התברר

שהרבי פעל עבורו ישועה כה גדולה תוך שהוא מאפיל ומסתיר אותה מעיני כל.

מעשה שידוכו של הרה"ק האמרי יוסף מספינקא זיע"א

אלמנה צעירה לימים ישיבה בביתו של רבי עזרא יעקב באש, הייתה זו בתו המהוללת והמושלמת מרת פעריל אשר בעל נעוריה עזב אותה בטרם עת. שידוכים רבים הוצעו לאלמנה העשירה והצעירה, אבל היא דחתה את כל ההצעות, גמרה אומר להינשא רק לצדיק ותלמיד חכם גדול.

האלמנה הצעירה, כמו אביה הגדול העריצה ביותר את הרה"ק בעל 'דברי חיים' מצאנז, והיתה נוסעת אליו לעתים תכופות. ה'דברי חיים' דרש רבות לתת ממון רב עבור עניים, והיא נתנה את אשר נתבעה. בקשה אחת הייתה לה, ביקשה שהרה"ק יבטיח לה כי תזכה לבעל צדיק ובנים תלמידי חכמים.

פעם, כשעמדה על בקשתה, ענה לה ה'דברי חיים': "הצדקה שלך יכולה לפעול בכוחות עצמה, ברכתי למה לך?!"

אף אלמנה הצעירה בשלה, אינה מסכימה לוותר על ברכתו של הצדיק. לכך הגתה תחבולה, בחג השבועות נסעה האלמנה לצאנז, התייצבה על אחד מהגשרים בעיר, מקום בו התעתד הרבי לעבור, וחסמה את הדרך... סיבה לפנות את מקומה ולתת ל'דברי חיים' לעבור. צעקותיהם של הגבאים והחסידים לא עזרו. היא בשלה, "לא תזוז ממקומה עד אשר תתברך מפיו הקדוש!"

נענה הרבי הקדוש ואמר: "לא ימושו מפין ומפי זרעך", אז נחה דעתה, נטשה את מקומה, בטוחה בברכת הצדיק שבה אל ביתה.

ברכתו של הרבי רק חיזקה את דעתה, שוב ושוב דחתה הצעות נישואין לסוחרים עשירים או לאנשים מפורסמים, לא רצתה אפילו לשמוע על שידוך עם אדם פשוט. הסבירה וחזרה והסבירה לכל מי ששאל אותה, "הרה"ק מצאנז הבטיח לי כי השם יתברך יזמין לי שידוך שתלמיד חכם וצדיק גדול".

באחד הימים שמועה הגיעה לאוזנה, שמעה כי רבי יוסף מאיר, הלא הוא הצדיק המופלא ממונקאטש, נתאלמן. מיד שגרה אליו שדכן, התחייבה לו שהיא ואביה יספקו לו כל צרכיו, יאספו את בנותיו לביתם, ואביה יחזיקם על שולחן. רבי יוסף מאיר התייעץ עם רבו, הרה"ק מדייטשטוב, ולאחר שקיבל את ברכתו ביום בל"ג בעומר שנת תר"ל קידש את אשתו השלישית, ועבר עם בנותיו לספינקא הרחוקה אשר במרוש.

עיניים עבור דברים שבקדושה!

הייתה זאת שעת בוקר מוקדמת, קרניה של השמש עדיין לא יצאו על הארץ, אך בני ישראל הקדושים כבר השכימו לסליחות, עוד מעט יתאספו כולם והתפילה תחל. אל בית הכנסת הקטן שבעיר העתיקה שבירושלים ת"ו נכנס יהודי תלמיד חכם, ונגד עינו נראה מחזה מוזר, הוא מבחין באחד מזקני הקהילה אשר ישב בפניה וקורא תהלים בנעימה.

אמירת התהילים לא הפתיעה אותו, אלא אמירתם מתוך הכתב... הזקן היה מוחזק כסומא רח"ל, "כיצד יתכן שהוא קורא מתוך הכתב, אולי הזקן עושה עצמו כסומא, מבקש לגנוב את דעת הבריות, מבקש לעורר את רחמיהם כדי שיזילו ממנום עבורו".

אך לאחר ימים של התחקות על עקבותיו של אותו זקן, ואף חסם בפניו את הדרך ביציאתו מבית הכנסת, נוכח אותו יהודי כי הזקן אכן עוור. "אם כן, כיצד יתכן שהוא קורא תהילים מתוך הכתב, חייב אני לעמוד על סודו של האיש".

ניגש היהודי אל הזקן והפציר בו שיבהיר לו את פשר הדברים. "בילדותי פתח הזקן, "חליתי רח"ל במחלת עיניים קשה, והרופאים החליטו שרק ניתוח יכול להציל את מאור עיני".

אמי חששה ביותר מן הניתוח, לפיכך נסעה לרה"ק רבי חיים מצאנז זיע"א, ושטחה לפניו את בקשתה, שיחוס על נפש בנה, וישיב לו את מאור עיניו בלי כל ניתוח.

הרה"ק ה'דברי חיים' התרעם עליה ואמר: "בנך אינו צריך ניתוח ואף אינו צריך לראות!" אמי נבהלה והחלה לבכות "הלא הילד צריך ללמוד בספרים הקדושים!" או אז הרגיעה אותה ה'דברי חיים' והבטיחה: "דברים שבקדושה יוכל בנך לראות...".

"ברכת הצדיק נתקיימה בי במלואה!" סיים הזקן את סיפורו, "אף שאבדתי את מאור עיני יכול אני לעיין בספרים הקדושים, יכול לראות את האותיות הקדושות כברכת הרה"ק זיע"א".

קיתון מים צוננים על הנורף

סיפר הגאון רבי מנחם מענדל שטרן, אב"ד פולדעש: בילדותו חלה במחלה קשה אשר החשיכה את מאור עיניו ל"ע, ונעשה סגי נהור.

אביו אשר ראה בצרת בנו, מהיר לנסוע עמו אל הרה"ק בעל 'דברי חיים' מצאנז זיע"א ולקבל את ברכתו. אמר לו הרבי "פילדעשער רב, סע לעיירה הגדולה בסביבתך, גש לרופא הגדול שבה וכך תושע".

שאל רבי מיכל: "האם כוונת הרבי לעיר דעברעצין?" הרבי השיב בשלילה, "האם כוונתו לגראסווארדיין?" אכן נענה הרבי.

"מדוע נמנע הרבי מלהוציא מפיו אל שם העיר?" תמה האורח. והרה"ק מצאנז השיב, שהוא נמנע מלהוציא מפיו את שמותיהם ערי הונגריה מחמת שנקראו על שמות עבודה זרה.

"אם כן" שאל רבי יחיאל מיכל: "מדוע קרא הרבי אותי 'פילדעשער רב'?" הרי פילדעש הוא גם כן שם מעיר אונגארין?"

ענה לו הרבי: השם 'פילדעש' הרי נזכר בתורה (בראשית כב כב) 'זאת פלדש', ועבודה זרה הנוכרת בתורה אין איסור מלהזכירה בשמה.

לאחר מכן הוסיף הרבי, וציווה הרבי לשפוך בכל בוקר מעט מים צוננים על עורפו של הענר, ועל ידי כך יושע ברפואה שלמה, ויחזור אליו מאור עיניו. וכן הוה, ברכת הצדיק לא חזרה ריקם, הילד נתרפא ולא היה לו עוד שום מוחש בעיניו, עד יום מותו.

ההבדל בין שרו של עשו למלאך גבריאל

הרה"ק ר' יואליש מסאטמאר בעל ה'דברי יואל' סיפר מעשה מופלא אשר אירע עם רבינו הרה"ק ה'דברי חיים מצאנז. יהודי עני נכנס אל הרבי, ושפך את מר שיחו בפניו של רבינו, "בתי בגרה ואין לאל ידי כדי הוצאות החתונה והנדוניה. הרה"ק הקשיב לדבריו, ולבסוף נתן לו מכתב המלצה, ושלחו לאחד הגבירים בעיר הסמוכה, ובין השורות נקב מרן ה'דברי חיים' סכום מדויק אותו דרש מן הגביר אשר יתן עבור העני מוסר הכתב.

החסיד העני נסע אל אותו הגביר, ציפה שהלה יקבל אותו בכבוד ושמחה, אך למרבה אכזבתו כאשר נכנס אל ביתו לא הרגיש בו הגביר, משום שהיה טרוד בלימודו, ורק לאחר מכן, כאשר סיים את חוק לימודו הבחין בחסיד העני, נתן לו שלום ושאלו למבוקשו.

החסיד הראה לו את מכתבו של מרן ה'דברי חיים', הלא שמח למראה המכתב, אך משראה את שה'דברי חיים' דורש סכום מסוים, התחיל להתווכח עם החסיד העני, טען כי הסכום גדול מדי, ראוי לתת לו רק מחצית מן הסכום, אך החסיד התעקש וטען שרוצה דווקא את הסכום שנקב הרבי הקדוש. וכך התווכחו ביניהם, עד שיצא החסיד מביתו של הגביר בידיים ריקות.

מששב לצאנז נכנס החסיד אל הרבי בשנית, וסיפר לו על השתלשלות הדברים. מרן ה'דברי חיים' נתן לו מכתב שני עבור חסיד אחר שדר בעיר אחרת. נטל היהודי את רגליו ונסע לאותו החסיד. שם התקבל בפנים שוחקות, הגביר קרא את המכתב בשמחה, ומיד את הוציא את הסכום שדרש הרבי, והגיש לו בשמחה.

לימים נסע הגביר הראשון אשר דחה את בקשת החסיד, להסתופף בצלו מרן ה'דברי חיים'. אמר לו רבינו בתוכחה, יש לי קושיה גדולה ועצומה בפירוש הפסוקים, בפרשת וישלח (בראשית לב כה) כתוב 'ויאבק איש עמו', ופירש רש"י ז"ל שזהו שרו של עשו, לעומת זאת בפרשת וישב גם שם נאמר לשון 'איש', ו'ימצאהו איש...' (שם לו טו), אך כאן פירש רש"י ז"ל 'זהו גבריאל' שנאמר (דניאל ט כא) 'והאיש גבריאל'.

"תמיד הוקשה לי" אמר הרבי, "מנין לו לרש"י שה'איש' שבפרשת וישב הכוונה למלאך גבריאל, ואילו ואילו 'האיש' שבפרשת וישלח הכוונה לשרו של עשו, הלא בשניהם נאמר 'איש' ותו לא?!"

"ביאור העניין כך" סיים הרבי את תוכחתו, "אם עני דופק על פתחו של אדם ומבקש את עזרתו, והלה במקום לעזור ולסייע מתחיל 'להתאבק', להתווכח עמו ואינו רוצה לעזור לו. בודאי הוא שרו של עשו... אך אם הוא אומר לו מיד, 'מה תבקש' ומושיט לו עזרה ללא שהיות, אין ספק כי מדובר במלאך גבריאל".

שנתם של צדיקים

בספר 'שפתי אשר' (עמוד קסח) איתא דבר נפלא בזה"ל: דכירנא מגודל מעלת שינה של צדיקים, שלפני הרבה שנים זכיתי שהייתי על יום הקדוש אצל הרה"ק מסטראפקוב זיע"א. וביום הכפורים קודם קריאת התורה הניח עצמו לישן על שעה חזא, שהיה אז זקן למעלה משמונים, מגודל העייפות, והניחוהו לישן שתי שעות, ואחר כך הקיצוהו כמו שצוהו שיעשו כן. וביום שאחר יום הקדוש זכיתי להיות אצל הגאון האדיר רשכבה"ג האב"ד ראדאמישלא. שהיה דר גם כן בקאשוי, ושאל לאחד שהיה שם גם כן מאותן שהיו ביום הקדוש אצל הרה"ק הנ"ל סדר היום, וסיפרו לו אודות הדברים, ואמר, שלא היו צריכים להקיצו, הדצידיקים פועלים בשנתם וכו'.

ומעשה מעין זה אירע אצל הרה"ק מצאנז זיע"א, שנה אחת בראש השנה ישן הרבי קודם קריאת התורה, ובעת שניעור כבר הייתה שעת צהרים מאוחרת. ותקעו חיש מהר בשופר, והתפללו מוסף בשעה מאוחרת. לאחר תפילת מוסף אמר הרה"ק מצאנז ש"זה מכבר לא פעלנו שנה טובה כזו..." והרינו למדים על גודל מעלת השינה של צדיקים, ועד כמה מסוגלת היא לפעול בעולמות העליונים. (מתוך הספר ספיר ויהלום, פרשת ויצא).